

336.2
7-49

Л.М. ЧЕРНЕЛЕВСЬКИЙ,
Т.Ю. РЕДЗЮК

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК І КОНТРОЛЬ



336.2
2-49

ББК 65.9(4УКР)261.4я73

Ч- 49

УДК 333.22(477)(075.8)



п. 2007

113

Рецензенти

Кандиба А.М. – доктор економічних наук, професор

Поляков О.М. – доктор економічних наук, професор

Ч- 49 **Чернелевський Л.М., Редзюк Т.Ю. Податковий облік і контроль. Навчальний посібник. – К., 2004 – 328 с.**
ISBN 966-96307-3-8

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист від 24.05.2004 р. № 14/18.2-1093)

В навчальному посібнику викладено основні положення Національної податкової системи, відображено організацію фінансового та податкового обліку податків і зборів, сформовано методичні підходи до контролю за правильністю нарахування і стягнення податків і зборів.

Всі матеріали наведені з урахуванням змін у законодавстві, станом на 1 квітня 2004р.

Даний посібник допоможе студентам, викладачам, науковим та практичним працівникам, бізнесменам оволодіти знаннями щодо оподаткування в Україні.

ББК 65.9(4УКР)261.4я73

ISBN 966-96307-3-8

© Л.М. Чернелевський, Т.Ю. Редзюк

© "Пектораль"

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
Розділ 1. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ	9
1.1. Основні положення оподаткування в Україні	9
1.2. Види і загальна характеристика податків, платежів і зборів	10
1.3. Податкова служба України	15
1.4. Порядок розрахунків платників податків з бюджетом та цільовими позабюджетними фондами	25
1.5. Реєстрація платників податків, зборів і інших обов'язкових платежів	35
Розділ 2. ПОДАТКОВИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИХ ПОДАТКІВ	39
2.1. Визначення податкового обліку	39
2.2. Облік податку на прибуток	42
2.2.1. Облік податку на прибуток підприємства в системі рахунків	43
2.2.1.1. Склад та облік валових доходів	46
2.2.1.2. Склад та облік валових витрат	48
2.2.2. Порядок складання звітності по податку на прибуток	49
2.2.2.1. Порядок виправлення самостійно виявлених помилок	50
2.2.2.2. Порядок заповнення декларації	51
2.2.3. Порядок обліку основних засобів та нарахування амортизації в податковому	
2.2.3.1. Порядок визначення та нарахування сум амортизаційних відрахувань	52
2.2.3.2. Поточний і капітальний ремонт, реконструкція, модернізація, технічне переоснащення та інші види поліпшення основних засобів	56
2.3. Оподаткування доходів фізичних осіб	57
2.3.1. Об'єкти оподаткування	57
2.3.2. Оподаткування доходів фізичних осіб у податкового агента	67
2.4. Облік податку на додану вартість	111

2.4.1. Платники податку на додану вартість	112
2.4.2. Об'єкт оподаткування	113
2.4.3. База оподаткування	115
2.4.4. Пільги з оподаткування	116
2.4.5. Ставки податку	118
2.4.6. Порядок обчислення податку	118
2.4.7. Порядок обчислення податкових зобов'язань	119
2.4.8. Порядок визначення податкового кредиту	124
2.5. Порядок нарахування та сплати акцизного збору	131
2.5.1. Сутність акцизного збору, підакцизні товари, платники та об'єкти оподаткування	131
2.5.2. Звільнення від сплати акцизного збору	131
2.5.3. Акцизний збір на спирт етиловий та алкогольні напої	134
2.5.4. Платники акцизного збору	135
2.5.5. База (об'єкти) оподаткування та ставки	135
2.5.6. Виробники алкогольних напоїв	137
2.5.7. Розрахунок акцизного збору	139
2.6. Земельний податок	144
2.6.1. Загальні аспекти	144
2.6.2. Платники земельного податку	145
2.6.3. Об'єкт і база оподаткування	146
2.6.4. Грошова оцінка землі	146
2.6.5. Ставки земельного податку	147
2.6.6. Розрахунок суми земельного податку	152
2.6.7. Відповідальність за порушення порядку нарахування і термінів сплати земельного податку	155


Розділ 3. ОПОДАТКУВАННЯ І ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

3.1. Загальні положення про місцеві податки і збори	156
3.2. Податок з реклами	157
3.3. Комунальний податок	160
3.4. Збір за проведення закордонного туризму	162
3.5. Збір за паркування автотранспорту	163
3.6. Ринковий збір	164
3.7. Збір за видачу ордера на квартиру	165
3.8. Курортний збір	166
3.9. Збір за право використання місцевої символіки	168
3.10. Збір за проведення аукціону, конкурсного розпродажу і лотереї	169

3.11. Збір за проїзд автомобільними дорогами України	170
3.12. Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі і сфери послуг	173
3.13. Збір за надання земельних ділянок для будівництва об'єктів промислового і непромислового призначення	1/4
3.14. Інші місцеві податки і збори	175
Розділ 4. ОБЛІК ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ	176
4.1. Обов'язкове державне пенсійне страхування	176
4.1.1. Основні положення	176
4.1.1.1. Платники страхових внесків	178
4.1.1.2. Реєстрація страхувальників і застрахованих осіб та облік платників страхових внесків	181
4.1.1.3. Зняття з обліку платника страхових внесків	182
4.1.2. Розміри страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	183
4.1.3. Порядок нарахування (обчислення) та строки сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	186
4.1.4. Сплата збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій	188
4.1.4.1. Операції з купівлі – продажу валют	188
4.1.4.2. Операції з продажу ювелірних виробів із золота (крім обручок), платини і дорогоцінного каміння	189
4.1.4.3. Операції з відчуження легкових автомобілів	189
4.1.4.4. Операції купівлі-продажу нерухомого майна	190
4.1.4.5. Сплата збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з послуг стільникового рухомого зв'язку	191
4.1.5. Облік та звітність платників Пенсійного фонду	192
4.2. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування	194
4.2.1. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і витратами, обумовленими народженням і похованням	195
4.2.2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття	201
4.2.3. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання, що викликало втрату працездатності	203
4.2.3.1. Платники страхових внесків	203
4.2.3.2. База і розмір страхових внесків	204
4.2.3.3. Страхові виплати і порядок їхнього нарахування	204
4.2.3.4. Терміни сплати внесків і представлення звітності	207
4.2.4. Відповідальність платників страхових внесків	208

Розділ 5. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	209
5.1. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва	209
5.2. Оподаткування суб'єктів приватної підприємницької діяльності без утворення юридичної особи	215
Розділ 6. ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ	224
6.1. Основні види правопорушень податкового законодавства	224
6.2. Способи здійснення правопорушень у сфері оподаткування в Україні	227
6.3. Сутність і задачі податкового контролю в Україні	232
6.4. Методика перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства	241
6.4.1. Загальні положення	241
6.4.2. Перевірка за розділами обліку	243
6.4.2.1. Особливості перевірки операцій з обліку основних засобів і інших необоротних матеріальних активів	243
6.4.2.2. Особливості перевірки операцій з обліку нематеріальних активів	255
6.4.2.3. Особливості перевірки операцій з обліку виробничих запасів	260
6.4.2.4. Особливості перевірки операцій з обліку праці і її оплати	268
6.4.2.5. Особливості перевірки операцій з обліку коштів і розрахунків	270
6.4.2.6. Особливості перевірки операцій з обліку товарів, готової продукції, їх відвантаження і реалізації	278
6.4.2.7. Особливості перевірки операцій з обліку кредитів банку, позик, фінансових вкладень	290
6.4.2.8. Особливості перевірки операцій з обліку витрат на виробництво	297
6.4.2.9. Перевірка вірогідності відображення фінансових результатів у звітності	307
6.5. Методика оформлення результатів перевірки	309
6.5.1. Порядок формування результатів перевірки	309
6.5.2. Форма складання акта документальної перевірки платників податків, зборів та інших обов'язкових платежів	311
6.5.3. Організація контролю за результатами перевірки	313
Розділ 7. ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	315
7.1. Оптимізація (мінімізація) податкових платежів	315
7.2. Оптимізація оподаткування суб'єктів малого бізнесу	319
ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	324

Шановні читачі!



Наше видавництво пропонує Вашій увазі посібник, перший у даній галузі, в якому враховано всі зміни податкового законодавства, детально описані правила функціонування податкової системи України та розглянуті інші важливі питання з оподаткування підприємств.

Студенти економічних спеціальностей повинні оволодіти таким обсягом професійних знань, які дозволили б їм вільно орієнтуватися серед взаємопов'язаних елементів фінансового та податкового обліку, складної системи відносин підприємств з державою.

Працівники, яким вже зараз приходится приймати управлінські рішення в процесі керування підприємством, повинні шукати шляхи оптимізації оподаткування для нарощування прибутку та подальшого розвитку.

Тому Вам, ми сподіваємося, буде цікаво ознайомитися з розділами, в яких висвітлені методи мінімізації податкових платежів та особливості контролю та перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства.

Ми будемо вдячні читачам за висловлені Вами побажання та зауваження. Вони будуть враховані у наступних виданнях. Просимо їх надсилати за електронною адресою: pektoral@i.com.ua

Виражаємо надію, що книга Вам допоможе покращити результати бізнесу, стане в пригоді у викладацькій та науковій діяльності.

Київ, травень 2004 року
Видавництво "Пектораль"

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

1.1. Основні положення оподаткування в Україні

Однією з головних задач переходу України до ринкової економіки є створення ефективної податкової системи, що забезпечувала б розвиток народногосподарського комплексу країни, відповідним чином регулювала економічні відносини.

Система оподаткування повинна бути побудована таким чином, щоб сприяти виробничій діяльності, сприяти формуванню та акумуляції ресурсів на пріоритетних напрямках економічного і соціального розвитку.

Податкова система України – це сукупність загальнодержавних і місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів, стягнутих до бюджетів різних рівнів та у державні цільові фонди, а також принципів, форм їх встановлення, заміни чи скасування порядку їх розрахунку, оплати і стягнення, включаючи організацію роботи з їх контролю. Податкова система України будується за наступними основними принципами.

1. Обов'язковість оплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Даний принцип припускає, що кожна юридична чи фізична особа зобов'язана брати участь у фінансуванні державних потреб шляхом сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

2. Стимулювання активності підприємницької та інвестиційної діяльності шляхом впровадження пільгового оподаткування, що спрямовано на розвиток виробництва.

3. Соціальна справедливість. Цей принцип припускає, що встановлення податків, зборів та інших обов'язкових платежів здійснюється, виходячи з необхідності фінансування витрат держави, визначених при затвердженні державного і місцевих бюджетів. Податкова система не може бути жорсткою для одних і ліберальною для інших платників податків.

Даний принцип спрямований на підтримку малозабезпечених верств населення шляхом впровадження диференційованого оподаткування громадян. При встановленні податків, зборів та інших обов'язкових платежів варто виходити з необхідності зменшення розміру податкового вилучення.

4. Рівнонапруженість і пропорційність. Принцип припускає встановлення зобов'язань перед бюджетом з урахуванням можливостей платників і результатів їх діяльності шляхом застосування єдиних чи диференційованих ставок оподаткування.

5. Рівність і недопущення будь-яких проявлень податкової дискримінації. Даний принцип припускає, що при визначенні зобов'язань щодо сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів необхідно забезпечити однаковий підхід до суб'єктів господарювання.

6. Економічна доцільність. Принцип припускає, що встановлення податків, зборів та інших обов'язкових платежів здійснюється на основі показників розвитку економіки України, її фінансового стану.

7. Стабільність податкового законодавства. Даний принцип припускає, що загальний рівень податків, розміри ставок податків, порядок визначення бази оподаткування і податкових пільг повинні бути незмінними протягом бюджетного року.

8. Рівномірність сплати. Принцип припускає, що для забезпечення рівномірного надходження до бюджету коштів сплата податків, зборів та інших обов'язкових платежів повинна здійснюватися у визначений термін.

9. Гнучкість. Принцип визначає, що податкове законодавство повинно вчасно реагувати на зміни в соціально-економічному житті держави без порушення стабільності податкового законодавства.

10. Інфляційна нейтральність.

11. Недопущення подвійного оподаткування одного і того ж об'єкту оподаткування.

12. Гласність. Даний принцип припускає, що щорічно за формою, визначеною виконавчою владою, офіційно публікуються дані про суми зібраних податків, зборів та інших обов'язкових платежів і про їх витрачання.

13. Ефективність адміністрування. Принцип припускає, що процедура податкових стягнень повинна бути максимально простою для платників податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

14. Доступність і однозначність тлумачення норм податкового законодавства.

1.2. Види і загальна характеристика податків, платежів і зборів

Провідна роль у забезпеченні виконання державою функцій щодо регулювання економічних процесів належить податкам. Саме податково-бюджетна і кредитно-грошова політика є ефективними методами державного

регулювання ринкової економіки, що застосовуються в більшості західних країн протягом багатьох десятиріч.

Податки – це обов’язкові платежі фізичних та юридичних осіб до центрального і місцевого бюджетів, здійснювані у порядку і на умовах, що визначаються законодавчими актами тієї чи іншої країни.

Найповніше сутність податків характеризують виконувані ними функції – **фіскальна і регулююча**.

В усіх державах на різних етапах їх історичного розвитку податки виконували перед усім фіскальну функцію, тобто забезпечували централізацію певної частини валового національного продукту (ВНП) в державному бюджеті з метою фінансування державних витрат.

Протягом останніх двох десятиліть значного розвитку набула регулююча функція податків. Сутність її полягає у впливі податків на різні аспекти діяльності їх платників. Ця функція заснована на тому, що, вилучаючи за допомогою податків певну частку доходів економічних суб’єктів, можна стимулювати або стримувати їх діяльність у відповідних напрямках, а отже, регулювати соціально-економічні процеси в країні. Використання регулюючої функції податків здійснюється через податкову політику.

Класифікація податків.

Податки можна класифікувати так:

1. За формою оподаткування – прямі та непрямі

Прямі податки – це податки, які держава стягує безпосередньо з доходів або майна платника податку. До них належать: податок на прибуток підприємств і організацій, податок з доходів фізичних осіб, збори на соціальне страхування і на фонд заробітної плати (соціальні податки). Прямі податки встановлюються безпосередньо щодо платників. Це податки на їх доходи та майно.

Непрямі податки – це податки, які стягуються у вигляді надбавки до ціни товару і сплачуються споживачами при його купівлі. До них належать, зокрема, податок на додану вартість і акцизний збір, фіскальні, монопольні, мита. Тобто, непрямі податки – це податки на споживання. Непрямі податки є частиною ціни реалізованих товарів. З їх підвищенням зростають ціни.

2. За об’єктом оподаткування – на доходи, на споживання (сплачуються не при отриманні, а при використанні) і на майно;

3. Залежно від рівня державних структур, які встановлюють податки, вони бувають загальнодержавні та місцеві;

4. За способом стягнення – загальною сумою (вони встановлюються спочатку в загальній сумі відповідно до потреб держави в доходах, потім цю суму розкладають на окремі частини за територіальними одиницями, а на низовому рівні – між платниками) та окремими сумами (передбачають

встановлення спочатку ставок, а потім розміру податку для кожного платника; загальна величина податку формується як сума платежів окремих платників).

Найбільшого значення набула класифікація податків на прями та непрями.

Система оподаткування в Україні.

Податок являє собою індивідуально безкоштовний безповоротний безумовний цільовий платіж, що вноситься до бюджету визначеного рівня. Податки встановлюються на основі актів Верховної Ради України чи місцевих рад.

Обов'язковий внесок до Державного цільового фонду є обов'язковим безповоротним цільовим платежем, що вноситься для формування централізованих грошових фондів держави.

Збори та інші обов'язкові платежі являють собою обов'язкові безповоротні платежі в бюджет чи державні цільові фонди, що носять платіжний чи компенсаційний характер чи вносяться в зв'язку з наданням платнику збору визначеної послуги чи визначених прав.

Сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджетів і внесків до державних цільових фондів становить **систему оподаткування**.

Встановлення і скасування податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджету та внесків до державних цільових фондів, а також пільг їх платникам здійснюються Верховною Радою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим і місцевими Радами народних депутатів.

Основне в податковій політиці на сучасному етапі в Україні є реформування податкової системи в напрямках:

1. Зниження загального рівня податкового тягара;
2. Забезпечення інвестиційної спрямованості податкової системи шляхом запровадження інвестиційних пільг;
3. Реалізації соціальної спрямованості податкової системи;
4. Удосконалення механізмів обчислення і стягнення податків;
5. Удосконалення для виконання вищезазначеного правової бази оподаткування, закріплення податкової системи України в Податковому кодексі.

Для того, щоб стимулююча податкова політика сприяла суттєвому зростанню попиту підприємств на інвестиційні товари і на цій основі – розширенню їх виробництва, вона має поєднуватися з такими заходами:

1. Комплексом заходів, в тому числі податкових, які забезпечили б активізацію інвестиційної діяльності комерційних банків, через те, що власних коштів підприємств недостатньо для проведення серйозної інвестиційної політики в умовах спрацьованості більшості основних засобів підприємств.

2. Активізацією приватизаційних процесів, а також чітким визначенням і гарантуванням прав власності, що дасть можливість власникам і менеджерам отримувати прибутки від виробництва та інвестування і зацікавить їх в інвестуванні коштів.

3. Демоніполізацією економіки, яка змусить підприємства реагувати на зростання сукупного попиту не підвищенням цін, а розширенням виробництва.

4. Стабілізацією інфляційних процесів, що посилить привабливість інвестицій.

5. Політичною і правовою стабілізацією, які сприятимуть зростанню впевненості підприємців в майбутньому і стимулюватимуть їх до інвестування в економіку.

Види податків.

В Україні справляються загальнодержавні і місцеві податки.

До **загальнодержавних податків** належать:

1. Податок на додану вартість.
2. Акцизний збір.
3. Податок з доходів (прибутку) підприємств і організацій.
4. Податок з доходів фізичних осіб.
5. Мито.
6. Державне мито.
7. Податок на майно підприємств.
8. Податок на нерухоме майно громадян.
9. Плата за землю.
10. Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів.
11. Податок на промисел.
12. Плата по відшкодуванню витрат на геологорозвідувальні роботи.
13. Плата за спеціальне використання природних ресурсів.
14. Плата за забруднення навколишнього природного середовища.
15. Відрахування та збори на будівництво, ремонт і утримання автомобільних доріг.
16. Внески до Фонду для заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення.
17. Внески до Фонду сприяння зайнятості населення України.
18. Внески до Фонду соціального страхування України.
19. Внески до Пенсійного фонду України.

Загальнодержавні податки та інші обов'язкові платежі встановлюються Верховною Радою і справляються на всій території України.

Місцеві податки і збори, порядок їх сплати встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, установлених законодавством України, крім збору за проїзд автотранспорту, що прямує за кордон по території прикордонних областей, який встановлюється обласними Радами народних депутатів.

Суми місцевих податків і зборів зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування за місцем знаходження (проживання) платника, якщо інше не встановлено законодавчими актами України.

На сьогодні порядок нарахування місцевих податків встановлено Декретом Кабінету Міністрів “Про місцеві податки і збори”. Цей Декрет визначає види місцевих податків і зборів, їх граничні розміри та порядок обчислення і спрямований на зміцнення бюджетів місцевого самоврядування.

Види місцевих податків і зборів.

До місцевих податків і зборів належать:

1. Збір за паркування автомобілів;
2. Ринковий збір;
3. Збір за видачу ордера на квартиру;
4. Збір з власників собак;
5. Курортний збір;
6. Збір за участь у бігах на іподромі;
7. Збір за виграш на бігах;
8. Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі;
9. Податок з реклами;
10. Збір за право використання місцевої символіки;
11. Збір за право проведення кіно– і телезйомок;
12. Збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей;
13. Комунальний податок;
14. Збір за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон;
15. Збір за видачу дозволу на розміщення об’єктів торгівлі;
16. Податок з продажу імпортованих товарів.

З метою залучення в місцеві бюджети додаткових коштів для фінансування разових цільових соціальних заходів на визначеній території з урахуванням думки населення, органи місцевого самоврядування мають право застосовувати самооподаткування з урахуванням діючого законодавства в Україні.

Платниками податків, зборів та інших обов’язкових платежів є юридичні і фізичні особи, на яких відповідно до чинного законодавства в Україні покладені обов’язки оплати податків, зборів та інших обов’язкових платежів. До таких платників відносяться:

Філії, відділення та інші окремі підрозділи платників податків, що не мають статусу юридичної особи, ведуть окремих облік своєї діяльності, мають

банківський рахунок і розміщені на іншій території, ніж платник податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Нерезиденти, що здійснюють підприємницьку діяльність через постійні представництва, розміщені на території України.

Нерезиденти, що одержують доходи з джерела перебування в Україні.

Громадяни України, громадяни іноземних держав і особи без громадянства, що мають доходи з джерел в Україні.

Платники податків, зборів та інших обов'язкових платежів мають право:

- подавати державним податковим органам документи, що підтверджують право на пільги щодо оподаткування в порядку, встановленому законодавством України;
- одержувати і знайомитись з актами перевірок, проведених державними податковими органами;
- заперечувати у встановленому законодавством України порядку рішення державних податкових органів.

Платники податків, зборів та інших обов'язкових платежів зобов'язані:

- вести бухгалтерський і податковий облік, скласти податкову звітність і звітність про фінансово-господарську діяльність, забезпечити їх збереження у терміни, встановлені законами;
- представляти в Державні податкові органи та інші державні органи встановлені законом декларації, податкову звітність та інші документи і відомості, пов'язані з розрахунком і оплатою податків, зборів та інших обов'язкових платежів;
- оплачувати належні суми податків, зборів та інших обов'язкових платежів у встановлений законами термін;
- допускати посадових осіб державних податкових органів для перевірки приміщень, що використовуються для одержання доходів чи зв'язаних зі змістом об'єктів оподаткування, а також для перевірок питань розрахунку й оплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

1.3. Податкова служба України

Законом України “Про державну податкову службу в Україні” від 04.12.1990 р. № 509–ХН із наступними змінами і доповненнями визначено статус державної податкової служби в Україні, її функції і правові основи діяльності.

До системи органів державної податкової служби належать:

Державна податкова адміністрація України, державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі, державні податкові інспекції в районах, містах (крім Києва і Севастополя), районах у містах (далі – органи державної податкової служби).

У складі органів державної податкової служби знаходяться відповідні спеціальні підрозділи по боротьбі з податковими правопорушеннями (далі – податкова міліція).

Державна податкова адміністрація України в залежності від кількості платників податків та інших місцевих умов може створювати міжрайонні (на два і більше районів), об'єднані (на місто і район) державні податкові інспекції та у їхньому складі відповідні підрозділи податкової міліції.

Задачами органів державної податкової служби є:

– здійснення контролю за дотриманням податкового законодавства, правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків, а також контроль за дотриманням зборів та інших обов'язкових платежів, а також неподаткових доходів, установлених законодавством (далі – податки, інші платежі);

– внесення у встановленому порядку пропозицій щодо удосконалення податкового законодавства;

– прийняття у випадках, передбачених законом, нормативно-правових актів і методичних рекомендацій з питань оподаткування;

– формування і ведення Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів і Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб;

– роз'яснення законодавства з питань оподаткування серед платників податків;

– запобігання злочинів та інших правопорушень, віднесених законом до компетенції податкової міліції, їх розкриття, припинення, розслідування і ведення справ про адміністративні правопорушення.

Органи державної податкової служби України у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, іншими нормативно-правовими актами органів державної влади, а також рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань оподаткування, виданими в рамках їх повноважень.

Державна податкова адміністрація України є центральним органом виконавчої влади.

Державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі підпорядковуються Державній податковій адміністрації України.

Державні податкові інспекції в районах, містах (крім Києва і Севастополя), районах у містах, міжрайонні і об'єднані державні податкові інспекції підпорядковуються відповідним державним податковим адміністраціям в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі.

Органи державної податкової служби України координують свою діяльність з фінансовими органами, органами Державного казначейства України, органами служби безпеки, внутрішніх справ, прокуратури, статистики, митної і контрольно-ревізійної державних служб, іншими контролюючими органами, установами банків, а також з податковими службами інших держав.

Державну податкову службу України очолює Голова Державної податкової адміністрації України, якого призначає на посаду і звільняє з посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України.

Заступники Голови Державної податкової адміністрації України призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Державної податкової адміністрації України. Кількість заступників Голови Державної податкової адміністрації України визначається Кабінетом Міністрів України.

Державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі очолюють голови, що призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Голови Державної податкової адміністрації України.

Державні податкові інспекції в районах, містах (крім Києва і Севастополя), районах у містах, міжрайонні і об'єднані державні податкові інспекції очолюють начальники, що призначаються на посаду і звільняються з посади Головою Державної податкової адміністрації України за поданням голів відповідних державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі.

Начальники управлінь податкової міліції призначаються Головою Державної податкової адміністрації України.

Державна податкова адміністрація України здійснює наступні функції:

1. Виконує безпосередньо, а також організовує роботу державних податкових адміністрацій і державних податкових інспекцій, пов'язану зі:

– здійсненням контролю за дотриманням законодавства про податки, інші платежі, валютні операції, порядку розрахунків зі споживачами з використанням електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних

систем і товарно-касових книг, лімітів готівки в касах та її використанні для розрахунків за товари, роботи, послуги, а також контролю за наявністю документів про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності і ліцензій, патентів, інших спеціальних дозволів на здійснення окремих видів підприємницької діяльності;

– здійсненням контролю за дотриманням виконавчими комітетами сільських і селищних рад порядку прийняття та обліку податків, інших платежів від платників, своєчасністю і повнотою перерахування цих сум до бюджету;

– обліком платників податків та інших платежів;

– виявленням і веденням обліку надходжень податків та інших платежів.

2. Видає у випадках, передбачених законом, нормативно-правові акти і методичні рекомендації з питань оподаткування.

3. Затверджує форми податкових розрахунків, звітів, декларацій та інших документів, зв'язаних з нарахуванням і сплатою податків, інших платежів, декларацій про валютні цінності, зразок картки фізичної особи – платника податків та інших обов'язкових платежів, форму повідомлення про відкриття чи закриття юридичними чи фізичними особами (суб'єктами підприємницької діяльності) банківських рахунків, а також форми звітів про роботу, проведену органами державної податкової служби.

4. Роз'ясняє через засоби масової інформації порядок застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів про податки, інші платежі і організовує виконання цієї роботи органами державної податкової служби.

5. Здійснює заходи щодо підбору, розміщення, професійної підготовки і перепідготовки кадрів для органів державної податкової служби.

6. Надає органам державної податкової служби методичну і практичну допомогу в організації роботи, проводить обстеження і перевірку її стану. Організує роботу зі створення автоматизованої інформаційної системи робочих місць та інших засобів автоматизації і комп'ютеризації роботи органів державної податкової служби.

7. Розробляє основні напрямки, форми і методи проведення перевірок дотримання податкового і валютного законодавства.

8. При виявленні фактів, що свідчать про організовану злочинну діяльність, чи дії, направлені на створення відповідних умов для такої діяльності, направляє матеріали з цих питань відповідним спеціальним органам по боротьбі з організованою злочинністю.

9. Передає відповідним правоохоронним органам матеріали за фактами правопорушень, за які передбачена кримінальна відповідальність, якщо їх розслідування не відноситься до компетенції податкової міліції.

10. Представляє Міністерству фінансів України і Головному управлінню Державного казначейства України Звіт про надходження податків та інших платежів.

11. Вносить пропозиції і розробляє проекти міжнародних договорів щодо оподаткування, виконує в межах, визначених законодавством, міжнародні договори з питань оподаткування.

12. Надає фізичним особам – платникам податків та інших обов'язкових платежів ідентифікаційні номери і направляє в державну податкову інспекцію за місцем проживання фізичної особи чи за місцем одержання ними доходів, чи за місцезнаходженням об'єкта оподаткування картку з ідентифікаційним номером і веде Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб.

13. Прогнозує, аналізує надходження податків, інших платежів, джерела податкових надходжень, вивчає вплив макроекономічних показників і податкового законодавства на надходження податків, інших платежів, розробляє пропозиції по їх збільшенню і зменшенню втрат бюджету.

14. Забезпечує виготовлення марок акцизного збору, їх збереження, продаж і організовує роботу, пов'язану зі здійсненням контролю за наявністю цих марок на товарах (алкогольних напоях, тютюнових виробках) при їх транспортуванні, зберіганні та реалізації.

15. Вносить у встановленому порядку пропозиції щодо удосконалення податкового законодавства.

16. Організовує в межах своїх повноважень роботу з забезпечення охорони державної таємниці в органах державної податкової служби.

Державні податкові інспекції в районах, містах без районного розподілу, районах у містах, міжрайонні і об'єднані державні податкові інспекції виконують наступні функції:

1. Здійснюють контроль за дотриманням законодавства про податки та інші платежі.

2. Забезпечують облік платників податків та інших платежів, правильність нарахування і своєчасність надходження цих податків і платежів, а також здійснюють реєстрацію фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів.

3. Контролюють своєчасність надання платниками податку бухгалтерських звітів і балансів, податкових декларацій, розрахунків та інших документів, зв'язаних з нарахуванням податків та інших платежів, а також перевіряють вірогідність цих документів щодо правильності визначення об'єктів оподаткування і нарахування податків та інших платежів.

4. Здійснюють у межах своїх повноважень контроль за законністю валютних операцій, дотриманням установленого порядку розрахунків зі

споживачами з використанням електронних контрольно-касових апаратів, товарно-касових книг, лімітів готівки в касах і її використанні для розрахунків за товари, роботи і послуги, а також за наявністю свідчень державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, ліцензій, патентів, інших спеціальних дозволів на здійснення деяких видів підприємницької діяльності.

5. Ведуть облік векселів, що видаються суб'єктами підприємницької діяльності при здійсненні операцій з давальницькою сировиною в зовнішньоекономічних відносинах і щомісяця надають інформацію про це місцевим органам державної статистики; здійснюють контроль за погашенням векселів; видають суб'єктам підприємницької діяльності дозволи на відстрочку оплати (погашення) векселів за зазначеними операціями.

6. Забезпечують застосування і своєчасне стягнення сум фінансових санкцій, передбачених діючим Законом та іншими законодавчими актами України за порушення податкового

8. Проводять перевірки фактів приховання і заниження сум податків, інших платежів.

9. З доручення спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю проводять перевірки своєчасного надання і вірогідності документів, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших платежів.

10. Передають відповідним правоохоронним органам матеріали по фактах правопорушень, за які передбачена кримінальна відповідальність, якщо їх розслідування не відноситься до компетенції податкової міліції.

11. Подають в суди й господарські суди позови до установ, організацій і громадян про визнання угод недійсними і стягнення доходу держави, отриманого ними по таким угодам, а в інших випадках – засобів, отриманих без установлення законом підстав, а також про стягнення заборгованості перед бюджетом і державними цільовими фондами за рахунок їхнього майна.

12. Проводять роботу, пов'язану з виявленням, обліком, оцінкою і реалізацією у встановленому законом порядку безхазяйного майна, майна, що перейшло по праву спадкування до держави, скарбів і конфіскованого майна.

13. Контролюють дотримання виконавчими комітетами сільських і селищних рад порядку прийняття й обліку податків, інших платежів від платників податків, своєчасність і повноту перерахування цих сум у бюджет.

14. Розглядають звернення громадян, підприємств, установ і організацій з питань оподаткування і, у межах своїх повноважень, з питань валютного контролю, а також скарги на дії посадових осіб державних податкових інспекцій.

15. Подають відповідним фінансовим органам і органам Державного казначейства України звіт про надходження податків, інших платежів.

16. Здійснюють контроль за наявністю марок акцизного збору на товарах (алкогольних напоях, тютюнових виробках) при їх транспортуванні, збереженні та реалізації.

17. Роз'яснюють через засоби масової інформації порядок застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів про податки та інші платежі.

Органи державної податкової служби у встановленому Законом порядку мають право:

1. Здійснювати на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності і у громадян, у тому числі громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, перевірки грошових документів, бухгалтерських книг, звітів, кошторисів, декларацій, товарно-касових книг, показників електронних контрольно-касових апаратів і комп'ютерних систем, що застосовуються для розрахунків за готівку зі споживачами, та інших документів незалежно від способу представлення інформації (включаючи комп'ютерний), пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших платежів, наявності посвідчень про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, спеціальних дозволів (ліцензій, патентів і т.п.) на її здійснення, а також одержувати від посадових осіб і громадян у письмовій формі пояснення, довідки та іншу інформацію з питань, що виникають при перевірках; перевіряти в посадових осіб і громадян документи, що засвідчують особу, при проведенні перевірок з питань оподаткування; викликати посадових осіб та громадян для пояснень щодо джерел одержання доходів, нарахування і сплати податків та інших платежів, а також проводити перевірки вірогідності інформації, отриманої для занесення до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів.

Періодичність таких перевірок і проведення обстежень виробничих, складських, торгових та інших приміщень встановлюється Державною податковою адміністрацією України.

Орган державної податкової служби може запрошувати громадян, у тому числі громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, для перевірки правильності нарахування і своєчасності сплати ними податків та інших платежів. Письмові повідомлення про такі запрошення направляються громадянам рекомендованими листами, у яких указуються підстави виклику, дата і час, на які викликається громадянин.

2. Одержувати безоплатно від підприємств, установ, організацій, включаючи Національний банк України та його установи, комерційні банки і інші фінансово-кредитні установи, від громадян – суб'єктів підприємницької

діяльності – довідки, копії документів про фінансово-господарську діяльність, отримані доходи, витрати підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і громадян, про розрахункові, валютні та інші рахунки, інформацію про наявність і рух коштів на цих рахунках, у тому числі про неповернення у встановлений термін валютної виручки від суб'єктів підприємницької діяльності, та іншу інформацію, пов'язану з нарахуванням і сплатою податків, інших платежів, у порядку, визначеному законодавством, входить в будь-які інформаційні системи, зокрема комп'ютерні, для визначення об'єкта оподаткування;

3. Одержувати безоплатно необхідну інформацію для формування інформаційного фонду Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів від підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, включаючи Національний банк України і його установи, комерційні банки, і громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – про суми доходів, виплачених фізичним особам, і утриманих з них податків, інших платежів; від органів, уповноважених проводити державну реєстрацію, а також видавати спеціальні дозволи (ліцензії, патенти і т.п.) на здійснення деяких видів підприємницької діяльності, – про видачу таких дозволів суб'єктам підприємницької діяльності, від органів внутрішніх справ – про громадян, що прибули на проживання у відповідний населений пункт чи вибули з нього, від органів реєстрації актів громадянського стану – про померлих громадян;

4. Одержувати безоплатно від митних органів дані про ввіз на митну територію України імпортованих товарів і стягуванні при цьому податків, інших платежів та інформацію про експортно-імпортні операції, здійснювані резидентами і нерезидентами, за формою, погодженою з Державною податковою адміністрацією України, і від органів статистики – дані, необхідні для використання їх при аналізі фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій усіх форм власності;

5. Обстежувати будь-які виробничі, складські, торговельні й інші приміщення підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і житло громадян, якщо воно використовується як юридична адреса суб'єкта підприємницької діяльності, а також для одержання доходів. У випадку відмови керівників підприємств, установ, організацій і громадян допустити посадових осіб органів державної податкової служби для обстеження зазначених приміщень і устаткування та ненадання документів про отримані доходи і понесені витрати, органи державної податкової служби мають право визначати оподатковуваний дохід (прибуток) таких підприємств, установ, організацій і громадян на підставі документів, що свідчать про отримання ними доходів

(прибутків), а у відношенні громадян – також з урахуванням оподатковування осіб, які займаються аналогічною діяльністю.

6. Вимагати від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ, організацій, а також від людей, діяльність яких перевіряється, усунення виявлених порушень податкового законодавства і законодавства про підприємницьку діяльність, контролювати їх виконання, а також припинення дій, що перешкоджають здійсненню повноважень посадовими особами органів державної податкової служби.

7. Припиняти операції платників податків та інших платежів на рахунках в установах банків, інших фінансово-кредитних установах, за винятком операцій щодо сплати податків та інших платежів у випадку:

- відмови у проведенні документальної перевірки чи недопущення посадових осіб органів державної податкової служби для обстеження приміщень, що використовуються для одержання доходів чи пов'язаних з утриманням інших об'єктів оподаткування, незалежно від їх місцезнаходження;

- ненадання органам державної податкової служби та їх посадовим особам бухгалтерських звітів, балансів, податкових декларацій (розрахунків), декларацій про валютні цінності, звітів про застосування електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних систем та інших документів, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших платежів;

- непред'явлення посвідчення про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, спеціальних дозволів (ліцензій, патентів і т.п.) на її здійснення, сертифікатів відповідності електронних контрольно-касових апаратів, комп'ютерних систем;

- порушення підприємством, установою, організацією, громадянином – суб'єктом підприємницької діяльності встановленого законом порядку реєстрації в органах державної податкової служби, відсутності обліку об'єктів оподаткування, або коли існує реальна загроза витрачання коштів, або відчуження майна, вилучення яких у встановленому законом порядку є єдиним засобом відшкодування збитків, нанесених державі, у зв'язку з неплатоспроможністю юридичної особи, що перевіряється.

8. Вилучати (зі складанням копій) у підприємств, закладів та організацій документи, що свідчать про приховання (заниження) об'єктів оподаткування, несплату податків, інших платежів, вилучати в громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, що порушують порядок заняття підприємницькою діяльністю, реєстраційні посвідчення, спеціальні дозволи (ліцензії, патенти і т.п.) з наступною передачею матеріалів про порушення органам, що видали ці документи.

9. Застосовувати до підприємств, установ, організацій і громадян фінансові санкції.

Фінансові санкції, передбачені цим пунктом, застосовуються щодо податків, інших платежів, за якими встановлено обов'язкове подання органам державної податкової служби податкових декларацій, розрахунків. Рішення про застосування фінансових санкцій приймається в термін не пізніше десяти днів із дня складання акта перевірки.

10. Матеріально і морально заохочувати громадян, що надали допомогу в боротьбі з порушеннями податкового законодавства.

Посадові особи органів державної податкової служби зобов'язані дотримуватися Конституції і законів України, інших нормативних актів, права і інтереси громадян, підприємств, установ, організацій, забезпечувати виконання покладених на органи державної податкової служби функцій і повною мірою використовувати надані їм права.

За невиконання або неналежне виконання посадовими особами органів державної податкової служби своїх обов'язків, вони залучаються до дисциплінарної, адміністративної, карної чи матеріальної відповідальності відповідно до діючого законодавства.

Збитки, нанесені неправомірними діями посадових осіб органів державної податкової служби, підлягають відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету.

Посадові особи органів державної податкової служби зобов'язані дотримуватися комерційної і службової таємниці.

Податкова міліція складається зі спеціальних підрозділів по боротьбі з податковими правопорушеннями, що діють у складі відповідних органів державної податкової служби, і здійснює контроль за дотриманням податкового законодавства, виконує оперативно-розшукову, карно-процесуальну й охоронну функції.

Задачами податкової міліції є:

- попередження злочинів і інших правопорушень у сфері оподаткування, їх розкриття, розслідування і виробництво по справах про адміністративні правопорушення;
- розшук платників, що ухиляються від сплати податків, інших платежів;
- попередження корупції в органах державної податкової служби і виявлення її фактів;
- забезпечення безпеки діяльності працівників органів державної податкової служби, захисту їх від протиправних дій, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

1.4. Порядок розрахунків платників податків з бюджетом та цільовими позабюджетними фондами

Нормативні документи, що регулюють взаємодію підприємств з контролюючими органами:

1. Конституція України.
2. Закон України “Про звернення громадян” (зі змінами і доповненнями).
3. Закон України “Про державну податкову службу в Україні” зі змінами і доповненнями.
4. Указ Президента України від 23.07.98 р. № 817/98 “Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності”.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Порядок складання податкової звітності.

Порядок складання звітності регламентується спеціальними законами щодо конкретного податку та Законом України “Про порядок погашення зобов’язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами”. В подальшому будуть розглянуті питання, пов’язані з нарахування окремих податків. А зараз зупинимось на питаннях, які можна назвати загальними для складання звітності. А саме:

– Платник податків самостійно обчислює суму податкового зобов’язання, яку зазначає у податковій декларації;

– Податкові декларації приймаються контролюючим органом без попередньої перевірки зазначених у них показників;

– Якщо згідно з правилами податкового обліку, визначеними законами, податкова звітність щодо окремого податку, збору (обов’язкового платежу) складається наростаючим підсумком, податкова декларація за результатами останнього податкового періоду року прирівнюється до річної податкової декларації, при цьому остання не подається;

– Податкові декларації подаються за базовий податковий (звітний) період, що дорівнює:

а) календарному місяцю (у тому числі при сплаті місячних авансових внесків) – протягом 20 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;

б) календарному кварталу або календарному півріччю (у тому числі при сплаті квартальних або піврічних авансових внесків) – протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя);

в) календарному року – протягом 60 календарних днів за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

г) календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб (прибуткового податку з громадян) – до 1 квітня року, наступного за звітним.

– Якщо податкова декларація за квартали, півріччя, три квартали або рік розраховується наростаючим підсумком на підставі показників базових податкових періодів, з яких складаються такі квартал, півріччя, три квартали або рік (без урахування авансових внесків) згідно з відповідним законом з питань оподаткування, така декларація подається у строки, визначені законодавством.

– Якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається наступний за вихідним або святковим робочий день. Граничні строки подання податкової декларації можуть бути збільшені за правилами та на підставах, які передбачені Законом.

– Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом десяти календарних днів, наступних за останнім днем відповідного граничного строку.

Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства.

При порушенні певних вимог податкового законодавства платник податку може нести відповідальність. В залежності від виду порушення може нараховуватись пеня або фіксована сума штрафних санкцій.

Порядок нарахування пені.

Після закінчення встановлених строків погашення узгодженого податкового зобов'язання на суму податкового боргу нараховується пеня.

Нарахування пені розпочинається:

а) при самостійному нарахуванні суми податкового зобов'язання платником податків – від першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати податкового зобов'язання;

б) при нарахуванні суми податкового зобов'язання контролюючими органами – від першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати податкового зобов'язання.

У разі коли платник податків до початку його перевірки контролюючим органом самостійно виявляє факт заниження податкового зобов'язання та погашає його, пеня не нараховується.

Це правило не застосовується, якщо:

- а) платник податків не подає податкову декларацію за період, протягом якого відбулося таке заниження;
- б) судом доведено скоєння злочину посадовими особами платника податків або фізичною особою – платником податків щодо умисного ухилення від сплати зазначеного податкового зобов'язання.

У разі, коли керівник податкового органу (його заступник) відповідно до процедури адміністративного оскарження приймає рішення про продовження строків розгляду скарги платника податків понад строки, пеня не нараховується протягом таких додаткових строків, незалежно від результатів адміністративного оскарження.

Нарахування пені закінчується у день прийняття банком, обслуговуючим платника податків, платіжного доручення на сплату суми податкового боргу. У разі часткової сплати суми податкового боргу нарахування пені зупиняється на таку сплачену частку.

У разі погашення суми податкового боргу шляхом стягнення коштів або відчуження інших активів боржника у порядку, передбаченому цим Законом, нарахування пені зупиняється у день такого стягнення або відчуження активів з права власності (повного господарського відання) боржника в рахунок погашення, незалежно від строків оплати вартості таких активів їх покупцем.

Порядок застосування цього підпункту розробляється центральним податковим органом за погодженням з Державним казначейством України.

При частковому погашенні податкового боргу сума такої частки визначається з урахуванням пені, нарахованої на таку частку. Платіжні документи, які не містять окремо виділену суму податкового боргу та суму пені, не приймаються до виконання.

Пеня нараховується на суму податкового боргу (включаючи суму штрафних санкцій за їх наявності) із розрахунку 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, діючої на день виникнення такого податкового боргу або на день його (його частини) погашення, залежно від того, яка з величин таких ставок є більшою, за кожний календарний день прострочення у його сплаті.

Зазначений розмір пені діє щодо всіх видів податків і зборів (обов'язкових платежів), крім пені щодо порушення строків розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності, що встановлюється окремим законодавством.

Штрафні санкції за порушення податкового законодавства накладаються на платника податків у розмірах, визначених цією статтею, крім штрафних

санкцій за порушення валютного законодавства, що встановлюються окремим законодавством.

Штрафні санкції накладаються контролюючими органами, а у деяких випадках самостійно нараховуються та сплачуються платником податків.

Платник податків, що не подає податкову декларацію у строки, визначені законодавством, сплачує штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання або її затримку.

Для фізичних осіб, які займають посади, що підпадають під визначення суб'єктів корупційних діянь відповідно до закону, за неподання або несвоєчасне подання декларації про доходи таких фізичних осіб, отриманих протягом зайняття такої посади, штраф застосовується у розмірі тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання або його затримку.

У разі коли контролюючий орган самостійно донараховує суму податкового зобов'язання платника податків при проведенні перевірки, такий платник податків зобов'язаний сплатити штраф у розмірі десяти відсотків від суми недоплати за кожний з податкових періодів, установлених для такого податку, збору (обов'язкового платежу), починаючи з податкового періоду, на який припадає така недоплата, та закінчуючи податковим періодом, на який припадає отримання таким платником податків податкового повідомлення від контролюючого органу, але не більше п'ятдесяти відсотків такої суми та не менше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

У разі коли платника податків (посадову особу платника податків) засуджено за скоєння злочину щодо ухилення від сплати податків або якщо платник податків декларує переоцінені або недооцінені об'єкти оподаткування, що призводить до зниження податкового зобов'язання у великих розмірах, такий платник податків сплачує штраф у розмірі п'ятдесяти відсотків від суми недоплати, але не менше ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Зниженням податкового зобов'язання у великих розмірах вважається сума недоплати, яка встановлюється на рівні, визначеному Кримінальним кодексом України.

У разі коли платник податків не сплачує узгоджену суму податкового зобов'язання протягом граничних строків, визначених цим Законом, такий платник податку зобов'язаний сплатити штраф у таких розмірах:

– при затримці до 30 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати узгодженої суми податкового зобов'язання, – у розмірі десяти відсотків такої суми;

– при затримці від 31 до 90 календарних днів включно, наступних за останнім днем граничного строку сплати узгодженої суми податкового зобов'язання, – у розмірі двадцяти відсотків такої суми;

– при затримці, що є більшою 90 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати узгодженої суми податкового зобов'язання, – у розмірі п'ятдесяти відсотків такої суми.

Платник податків сплачує один із зазначених у цьому підпункті штрафів відповідно до загального строку.

У разі коли платник податків, активи якого перебувають у податковій заставі, відчужив такі активи без попередньої згоди податкового органу, якщо отримання такої згоди є обов'язковим згідно з цим Законом, платник податків додатково сплачує штраф у розмірі ста відсотків суми податкового боргу, щодо якого виникло право податкової застави.

У разі коли платник податків здійснює продаж (відчуження) товарів (продукції) або здійснює грошові виплати без попереднього нарахування та сплати податку, збору (обов'язкового платежу), якщо відповідно до законодавства таке нарахування та сплата є обов'язковою передумовою такого продажу (відчуження) або виплати, такий платник податків сплачує штраф у подвійному розмірі від суми зобов'язання з такого податку, збору (обов'язкового платежу). Сплата зазначеного штрафу не звільняє платника податків від адміністративної або кримінальної відповідальності та/або конфіскації таких товарів (продукції) або коштів відповідно до закону.

У разі коли платник податків до початку його перевірки контролюючим органом самостійно виявляє факт заниження податкового зобов'язання, а також самостійно погашає суму недоплати та штраф у розмірі п'яти відсотків суми такої недоплати, штрафи, які відповідно до законодавства накладаються на платника податків (його посадових осіб) за відповідні правопорушення, не застосовуються.

Це правило не застосовується, якщо:

а) платник податків не подає податкову декларацію за період, протягом якого відбулася недоплата податкового зобов'язання;

б) судом встановлено скоєння злочину посадовими особами платника податків або фізичною особою – платником податків щодо умисного ухилення від сплати зазначеного податкового зобов'язання.

Порядок оскарження платниками податків рішень державної податкової інспекції.

З метою забезпечення захисту прав і законних інтересів платників податків в структурі державних податкових адміністрацій України, Автономної

Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя створено управління (відділи) **апеляцій**. Основним завданням відділів апеляцій є забезпечення захисту прав і законних інтересів платників податків і громадян при оскарженні ними рішень державних податкових адміністрацій про примусове стягнення податків, зупинення операцій за рахунками, застосування фінансових санкцій і адміністративних стягнень, а також пропаганда законодавства України про права та порядок захисту законних інтересів платників податків.

Порядок розгляду скарг (апеляцій) платників податків визначено Положенням про порядок розгляду скарг платників податків органами державної податкової служби.

У порядку, передбаченому зазначеним Положенням, податкові органи розглядають скарги підприємств, установ, організацій і громадян на рішення органів державної податкової служби про:

- а) зупинення операцій за розрахунковими та іншими рахунками, відкритими для платників податків у банках та інших кредитних установах;
- б) примусове стягнення не внесених у строк податків та інших платежів;
- в) застосування фінансових санкцій;
- г) накладення адміністративних стягнень.

Передбачений Положенням порядок розгляду скарг не поширюється на зазначені рішення за наявності порушених кримінальних справ, або щодо яких подано позови до арбітражного суду чи суду, а також на рішення податкової міліції.

Положенням встановлено наступний порядок подачі скарги.

Подання первинної скарги.

У разі коли платник податків вважає, що орган державної податкової служби невірно визначив суму податкового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству з питань оподаткування або виходить за межі його компетенції, встановленої Законом, такий платник податків має право звернутися до органу державної податкової служби, податкове повідомлення або рішення якого оскаржується, зі скаргою про перегляд цього рішення, яка подається у письмовій формі та може супроводжуватися документами, розрахунками та доказами, які платник податків вважає за потрібне надати.

Скарга повинна бути подана до органу державної податкової служби протягом десяти календарних днів, наступних за днем отримання платником податків податкового повідомлення або іншого рішення органу державної податкової служби.

Якщо відповідно до закону орган державної податкової служби самостійно визначає податкове зобов'язання платника податків за причинами,

не пов'язаними із порушенням податкового законодавства, такий платник податків має право на адміністративне оскарження рішень органу державної податкової служби протягом тридцяти календарних днів від дня отримання податкового повідомлення або відповіді органу державної податкової служби на скаргу, замість десятиденного строку.

Подання повторної скарги

У разі коли орган державної податкової служби надсилає платнику податків рішення про повне або часткове незадоволення його скарги, такий платник податків має право звернутися протягом десяти календарних днів, наступних за днем отримання відповіді, з повторною скаргою до органу державної податкової служби вищого рівня, а при повторному повному або частковому незадоволенні скарги – до органу державної податкової служби вищого рівня із дотриманням зазначеного десятиденного строку для кожного випадку оскарження та зазначеного двадцятиденного строку для відповіді на нього.

Скарга в письмовій формі може подаватись на ім'я керівника органу державної податкової служби вищого рівня до органу державної податкової служби, рішення якого оскаржується, чи безпосередньо до органу державної податкової служби вищого рівня.

Про подання повторної скарги безпосередньо до органу державної податкової служби вищого рівня платник податків зобов'язаний одночасно повідомити орган державної податкової служби, який розглядав первинну скаргу (за місцем взяття на облік платника податків).

Скарга, що надійшла, реєструється в державній податковій адміністрації (інспекції), яка прийняла рішення, що оскаржується, і протягом трьох діб надсилається разом із документами, необхідними для розгляду, до органу державної податкової служби вищого рівня, а саме:

- на рішення державної податкової інспекції в районі або місті, міжрайонної або об'єднаної державної податкової інспекції – до державної податкової адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях;
- на рішення державної податкової інспекції в районі міста з районним поділом – до державної податкової інспекції в місті, а в містах Києві і Севастополі – до відповідної міської державної податкової адміністрації;
- на рішення державної податкової адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі – до Державної податкової адміністрації України.

До документів, які повинна подати державна податкова адміністрація (інспекція), податкове повідомлення про суми податкових зобов'язань або

рішення, яке оскаржується, до органу державної податкової служби вищого рівня, належать:

- акт перевірки, рішення про застосування фінансових санкцій та інші документи (розрахунки), на підставі яких визначено податкове зобов'язання;
- податкове повідомлення про суми податкового зобов'язання;
- первинна скарга платника податків.

У разі оскарження інших рішень органів державної податкової служби необхідно разом із первинною скаргою платника податків подати рішення, що оскаржуються платником податків (рішення щодо узгодження операцій з закладеними активами платника податків; узгодження плану реорганізації, продажу активів, що знаходяться у податковій заставі; рішення про арешт активів; про покладання відповідальності за погашення залишкового боргу платника податків на третю особу; про дострокове розірвання договорів про відстрочення податкових зобов'язань за ініціативою органу державної податкової служби).

У разі оскарження постанови за справою про адміністративне правопорушення необхідно подати акт перевірки, протокол про адміністративне правопорушення та постанову за справою про адміністративне правопорушення.

Крім цього, необхідно подати зауваження та пояснення, якщо вони були подані особою під час перевірки і розгляду матеріалів перевірки та прийняття рішення чи винесення постанови; висновки державної податкової адміністрації (інспекції) щодо поданих зауважень і пояснень; рішення, прийняті за розглядом первинної скарги (заяви), а у відповідних випадках повторної скарги (заяви) платника податків; інші наявні у платника податків або державної податкової адміністрації (інспекції) документи, що засвідчують обставини справи. У висновку необхідно також зазначити про подання чи неподання особою позовної заяви до суду про визнання недійсним податкового повідомлення або рішення органу державної податкової служби, оскарження до суду постанови за справою про адміністративне правопорушення, наявність постанови про порушення кримінальної справи.

Зазначені документи, за винятком висновків, подаються в копії.

Якщо в повторній скарзі від платника податків, отриманій органом державної податкової служби вищого рівня, порушуються питання, що не розглядалися у первинній або повторній скарзі, зазначена скарга направляється на новий розгляд до органу державної податкової служби, рішення якого оскаржується.

Скарга (заява), подана із дотриманням порядку і строків, зупиняє виконання платником податків податкових зобов'язань, визначених у податковому повідомленні, на строк від дня подання такої скарги (заяви) до

органу державної податкової служби до дня закінчення процедури адміністративного оскарження. Протягом зазначеного строку податкові вимоги з податку, що оскаржуються, не надсилаються, а сума податкового зобов'язання, що оскаржується, вважається неузгодженою.

У разі коли останній день строків припадає на вихідний або святковий день, останнім днем таких строків вважається перший наступний робочий день.

Скарга подається у письмовій формі на ім'я керівника вищестоящої податкової адміністрації (інспекції) до державної податкової адміністрації (інспекції), яка прийняла рішення, що оскаржується, чи безпосередньо до вищестоящої державної податкової адміністрації (інспекції). Скарга, що надійшла, реєструється в державній податковій адміністрації (інспекції), яка прийняла рішення, що оскаржується, і протягом трьох діб надсилається разом із документами, необхідними для розгляду, до вищестоящої державної податкової адміністрації (інспекції).

Зазначене Положення не обмежує права платника податків чи громадянина для захисту своїх законних інтересів безпосередньо оскаржити рішення державних податкових адміністрацій у судовому порядку.

Перевірка законності і обґрунтованості оскаржуваного рішення здійснюється на підставі вивчення сукупності документів, а саме:

- акта перевірки, за результатами якої прийнято рішення, що оскаржується;
- рішення про застосування фінансових санкцій;
- розпорядження про зупинення операцій з розрахункового та інших рахунків, відкритих для платника податків у банку або іншій кредитній установі;
- інкасового доручення (розпорядження) про безперечне стягнення коштів з рахунків платника податків або його кредиторів;
- протоколу про адміністративне правопорушення та постанови у справі про це порушення;
- зауважень та пояснень, якщо вони були подані особою під час перевірки і розгляду матеріалів перевірки та прийняття рішення, а також висновків державної податкової адміністрації щодо податкових зауважень і пояснень.

Розглядатися можуть і інші наявні документи та дані, що засвідчують обставини справи. У разі необхідності орган державної податкової служби, що уповноважений розглядати скаргу, може витребувати від особи, яка оскаржує рішення, або органу державної податкової служби, додаткові документи. При цьому скарга розглядається у встановлені терміни, з дати надходження витребуваних документів.

Якщо платник податку відмовляється визнати висновки перевірки податкового органу або має зауваження до них і подав до державної податкової адміністрації (інспекції), працівники якої здійснювали перевірку, не пізніше десяти днів з дня складання акта перевірки, обґрунтовані заперечення до акта перевірки щодо донарахованих перевіркою сум податку на прибуток чи додану вартість, сплата цих податків та фінансових санкцій зупиняється до прийняття рішення за результатами такого оскарження.

У випадках, коли суб'єкт оподаткування не згоден з рішенням податкового органу щодо безперечного стягнення коштів таке стягнення може бути зупинене вищестоящою державною податковою адміністрацією (інспекцією) за умови подання скарги платником податку до державної податкової адміністрації (інспекції), яка приймала рішення, що оскаржується, не пізніше десяти днів з дня прийняття такого рішення і якщо є достатні підстави вважати, що рішення, яке оскаржується, не відповідає законодавству України. У разі, коли платник податків ухилявся від сплати податків або існує реальна загроза несплати донарахованих перевіркою сум податків чи застосованих фінансових санкцій, зупинення стягнення не здійснюється. Виконання рішення може бути зупинене повністю або частково із зазначенням конкретних сум податків, платежів, фінансових санкцій. Рішення про зупинення стягнення донарахованих перевіркою сум податків чи зупинення виконання рішення про застосування фінансових санкцій приймає керівник вищестоящої державної податкової адміністрації (інспекції) або його заступник на період до закінчення розгляду скарги, але не більше ніж на тридцять днів.

Відповідно до статті 12 Закону України “Про державну податкову службу в Україні” Державна податкова адміністрація України має право скасовувати рішення інших органів державної податкової служби, а державні податкові адміністрації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі, державні податкові інспекції у містах з районним поділом (крім Києва та Севастополя) – рішення нижчестоящих державних податкових інспекцій у разі їх невідповідності актам законодавства.

За результатами розгляду скарг (апеляцій) приймається одне з таких рішень про:

- а) залишення рішення, яке оскаржується, без змін, а скарги без задоволення;
- б) зупинення, у окремих випадках виконання рішення, що оскаржується і призначення перепроверки;
- в) скасування рішення, яке оскаржується, у разі його невідповідності актам законодавства;

основою для здійснення контролю за правильністю, своєчасністю, повнотою розрахунку і сплати платниками податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету.

Після реєстрації в державних органах виконавчої влади кожне підприємство зобов'язане зареєструватися в державній податковій службі. Реєстрація здійснюється за місцем перебування підприємства (організації), філії, представництва підприємства чи іншого окремого підрозділу. Місцем перебування підприємства (організації), філії, представництва підприємства є місцезнаходження (розміщення) його постійно діючого керівного органа.

Реєстрація може бути здійснена за податковою адресою фізичної особи, за місцем проживання фізичної особи чи за місцем одержання основного доходу такої фізичної особи.

Реєстрація проводиться за місцем перебування майна, що підлягає оподаткуванню, тобто за місцем його фактичного перебування (для нерухомого майна і основних засобів), за місцем державної реєстрації автомашин), за місцем перебування власного майна (для морських, річкових і повітряних транспортних засобів, що використовуються для міжнародних перевезень), за місцем діяльності лізингоотримувача (для майна, що передано в лізинг).

При взятті на облік платник податків, зборів та інших обов'язкових платежів – **юридична особа** представляє в державну податкову службу наступні документи: заяву про прийняття на облік; копію статуту чи положення, установчих договорів та інших документів, затверджених і зареєстрованих у встановленому законодавством порядку, нотаріально завірених і з оцінкою органа, що здійснює державну реєстрацію; копію посвідчення про державну реєстрацію; копію положення (для бюджетних установ); копію довідки про включення в Єдиний державний реєстр підприємств і організацій України; документи, що підтверджують наявність приміщення для здійснення підприємницької діяльності за юридичною адресою, зазначеною у посвідченні про державну реєстрацію (договір оренди приміщення, довідка інвентаризаційного бюро про володіння приміщенням на правах власності); документ, виданий банківськими установами про підтвердження факту внесення в статутний фонд 30% його розміру (товариства з обмеженою відповідальністю).

Платники податків, що відповідно до діючого законодавства не підлягають державній реєстрації в органах державної виконавчої влади (філії, відділення й інші окремі підрозділи), представляють для постановки на облік у податкові органи **наступні документи**: заяву; нотаріально завірених копію статутних документів юридичної особи; копію заяви про взяття на облік платника податків – юридичної особи – з оцінкою державного податкового

органа; копію дозволу про створення філії, затвердженого юридичною особою; копію посвідчення про державну реєстрацію, завірену державною податковою адміністрацією, у якій юридична особа зареєстрована як платник податку; копію довідки про включення філії в Єдиний державний реєстр підприємств і організацій України з присвоєнням йому ідентифікаційного коду; згоду на розміщення, видану органом виконавчої влади; документ, що затверджує наявність приміщення для розміщення і здійснення діяльності філії.

Заяви платників податків про прийняття на облік реєструються в державній податковій службі.

Зняття з обліку може бути зроблене в наступних випадках:

- при відсутності платника по юридичній адресі;
- при зміні місцезнаходження платника;
- при відсутності протягом 6-ти місяців з моменту державної реєстрації платника фінансово-господарської діяльності;
- за рішенням вищого органа чи керування власника підприємства;
- при визначенні об'єкта підприємницької діяльності банкрутом;
- за рішенням суду;
- ненадання податкової звітності і несплати податків, зборів і інших обов'язкових платежів у бюджет протягом 6-ти місяців.

Для зняття з податкового обліку юридичної особи необхідно:

у 3-денний термін з дати ухвалення рішення про ліквідацію підприємства надати органу державної служби наступні документи: заяву про зняття з обліку платника податків; копію розпорядницького документа (рішення) власника чи органа, уповноваженого установчими документами; копію розпорядницького документа про створення ліквідаційної комісії;

у 10-денний термін із дня подачі заяви зробити податкові декларації, бухгалтерський звіт за формою річного звіту і представити для перевірки органам державної податкової служби.

Після одержання звітності податковий орган повинен зробити перевірку. При встановленні факту заборгованості платника податків перед бюджетом дане підприємство знімається з обліку, а матеріал перевірки пред'являється ліквідаційній комісії для оплати несплачених сум податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Зняття з обліку платника податків здійснюється також при наявності підтверджень від банківських і інших фінансових організацій про закриття банківських рахунків.

При переведенні платника податків з одного органу державної податкової служби в інший у зв'язку зі зміною місцезнаходження платник податків у 40-денний термін із дня зміни місцезнаходження представляє в орган державної податкової служби заяву з причиною зміни, у якому додатково вказує, що взяття на облік здійснюється в зв'язку зі зміною місцезнаходження. Орган державної податкової служби за новим місцезнаходженням перевіряє вірогідність даної заяви платника податку і робить запит в органи державної податкової служби за попереднім місцезнаходженням про передачу облікової справи. Справа пересилається за новим місцезнаходженням платника податків.

На підставі заяви і отриманої облікової справи орган державної податкової служби за новим місцезнаходженням платника здійснює прийом його на облік, вносить відповідні зміни в обліковій справі і повідомляє платника податку про взяття його на облік.